

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
гірничо-екологічний

31 серпня 2022 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

Володимир КОТЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕРЕД ДИПЛОМНОЮ ПРАКТИКОЮ

ОК 21

для студентів освітнього рівня «молодший бакалавр»

спеціальності 101 «Екологія»

освітньо-професійна програма «Екологія»

факультет гірничо-екологічний

кафедра екології

Схвалено на засіданні кафедри екології

29 серпня 2022 р., протокол № 10

Завідувач кафедри

Ірина ПАЦЕВА

Гарант освітньої програми

Ірина ДАВИДОВА

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Олена ГЕРАСИМЧУК
доктор технічних наук, професор Оксана ЛУНЬОВА

Житомир
2022 – 2023 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 13 / 1</i>

Програма практики для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» освітньо-професійна програма «Екологія» / Укладач Олена ГЕРАСИМЧУК, Оксана ЛУНЬОВА. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 12 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

ЗМІСТ

1. Мета та основні завдання.....	4
2. Зміст практики.....	6
3. Форми та методи контролю.....	7
4. Вимоги до оформлення звіту.....	8
5. Критерії оцінювання практики.....	8
6. Рекомендована література.....	9

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

Мета та основні завдання

Переддипломна практика студентів є обов'язковою частиною процесу підготовки студентів освітньо-професійної програми «Екологія» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» зі спеціальності 101 «Екологія». Практика забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутнього фаху та отримання первинних професійних умінь і навичок.

1. Загальні положення

У системі професійної підготовки молодших бакалаврів переддипломна практика є складовою навчально-виховного процесу і забезпечує безперервність та послідовність формування умінь і навичок, професійне становлення майбутніх фахівців.

Зміст, вид, програма практики та форми звітності визначаються «Положенням про практику студентів Державного університету «Житомирська політехніка», наказами і рішеннями колеґії Міністерства освіти і науки України щодо практики студентів, навчальними планами спеціальності, освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівців, що передбачені Державними стандартами вищої освіти України та програмами практик, розробленими випускаючою кафедрою екології.

Проведення переддипломної практики, загальною тривалістю 4 тижні, передбачено у 2-му семестрі другого року навчання. Такий розподіл практичної підготовки дозволяє оптимізувати роботу із накопичення матеріалів для кваліфікаційної роботи молодшого бакалавра.

Зміст переддипломної практики направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія»:

K01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

K02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

K05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

K07. Здатність розробляти та управляти проектами.

K11. Здатність до оцінки впливу на довкілля процесів техногенезу, виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

K12. Здатність проводити спостереження та інструментальний і лабораторний контроль навколишнього середовища.

K15. Здатність до використання міжнародного та вітчизняного досвіду для вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

K16. Здатність до розробки та управління природоохоронними заходами

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

та/або екологічними проектами.

К17. Здатність організувати роботу на підприємстві відповідно до екологічних вимог та вимог охорони праці.

Отримані при проходженні переддипломної практики знання та практичні навички стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 101 «Екологія»:

ПР 01. Розуміння основних екологічних законів, правил та принципів охорони довкілля та природокористування, управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПР 02. Розуміння основних принципів, концепцій, проблем в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування

ПР 03. Здатність проводити спостереження та інструментальний і лабораторний контроль навколишнього середовища

ПР 05. Уміння розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР 06. Здатність до прогнозування та попередження впливу технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище

ПР 07. Уміння формувати тексти, робити презентації та повідомлення, доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу

ПР 08. Здатність поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату у сфері захисту навколишнього середовища та раціонального природокористування.

ПР 10. Здатність розробляти проекти і практичні рекомендації щодо захисту довкілля та раціонального використання повітряного та водного середовищ, земельних ресурсів, поводження з відходами.

ПР 11. Здатність застосовувати практичні навички одержання та візуалізації інформації щодо поточного стану різних компонентів довкілля.

2. Основний зміст переддипломної практики

Найважливішим завданням переддипломної практики є:

- закріпити теоретичні знання, здобуті при вивченні дисциплін професійної підготовки згідно із навчальним планом освітнього ступеню молодший бакалавр;
- визначити актуальність і напрямки досліджень з вибраної проблеми;
- засвоїти методи і методики проведення наукових досліджень і статистичної обробки даних за вибраною темою;
- набути навички практичного застосування теоретичних знань для розв'язання завдань екологічного спрямування;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

- зібрати матеріали для написання кваліфікаційної роботи;
- скласти звіт про практику та захистити його.

3. Бази переддипломної практики

Проходження практики організовується Державним університетом «Житомирська політехніка» на випускаючій кафедрі екології.

Місцями проходження переддипломної практики можуть бути:

- підприємства всіх форм власності та різних організаційно-правових форм, що здійснюють виробничо-господарську діяльність;
- підприємства, установи та організації (управління екології, екологічна інспекція, санітарно-епідеміологічна станція, екологічні відділи при місцевих органах виконавчої влади тощо).

В окремих випадках з дозволу декана факультету студенти можуть самостійно підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його навчальному закладу для використання як бази практики за умови відповідності її вимогам програми практики.

4. Організація і керівництво переддипломною практикою

Практика проводиться згідно з навчальним планом підготовки молодших бакалаврів за спеціальністю 101 «Екологія» та програмою проведення практики.

Направлення студентів освітнього рівня «молодший бакалавр» на практику здійснюється на підставі наказу ректора Державного університету «Житомирська політехніка».

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює завідувач випускаючої кафедри.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують керівники переддипломної практики. До керівництва практикою студентів залучаються провідні, найбільш кваліфіковані викладачі кафедри, працівники науково-дослідних установ.

Керівництво практикою молодших бакалаврів від підприємства, установи, організації здійснюють керівники відповідних відділів, які призначаються наказом керівника підприємства, установи або організації.

Завідувач кафедри екології при проходженні практики:

- здійснює загальне керівництво;
- визначає бази практики, розподіляє студентів за базами практики;
- проводить настановчі наради та підсумкові конференції з переддипломної практики;
- контролює діяльність керівників практики студентів в навчальних закладах, підприємствах та організаціях;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

- готує звіт про підсумки переддипломної практики за спеціальністю.
Керівник практики від кафедри забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики:
 - інструктаж для студентів про порядок проходження практики;
 - видає студентам індивідуальне завдання практики;
 - інформує студентів про систему звітності з практики;
 - контролює проходження практики студентами відповідно до програми;
 - бере участь у роботі комісії з прийому заліку з практики, яку очолює завідувач кафедри екології;
- складає письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо їх удосконалення, який подається завідувачу кафедри.
Керівник практики від підприємства, організації, установи та навчального закладу:
 - ознайомлює студентів з організаційною структурою, системою управління та проблемами підприємства, установи, організації відповідно до завдання керівника практики від Державного університету «Житомирська політехніка»;
 - контролює проходження студентами практики; забезпечує умови для виконання студентами програми практики;
 - здійснює методичне керівництво та надає практичну допомогу щодо виконання студентами індивідуальних планів;
 - контролює дотримання студентами-практикантами дисципліни та повідомляє університет про випадки порушення студентами правил внутрішнього розпорядку;
 - веде облік роботи студентів-практикантів, перевіряє та підписує щоденники та звіти про практику; дає оцінку-відгук про виконану роботу.
- Студент при проходженні практики:
 - до початку практики повинен одержати від керівника інформацію щодо порядку оформлення необхідних документів;
 - прибути на базу практики в затвердженій наказом термін;
 - виконувати поточні вказівки керівників практики та вимоги, які передбачені програмою практики;
 - по закінченню практики своєчасно скласти залік.

5. Організація і порядок проходження переддипломної практики

Переддипломна практика розпочинається з настановної наради, яка проводиться напередодні практики за участю завідувача кафедри екології, керівників практики, викладачів від кафедр факультету, студентів що відряджаються на практику.

На зборах студенти отримують повну інформацію щодо завдань, змісту,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

термінів проходження практики, про базу практики, отримують необхідні методичні поради та настанови, дізнаються про склад керівників.

Переддипломна практика триває 4 тижні. Вона передбачає пошукову роботу та збирання матеріалів для написання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «молодший бакалавр». Вона складається з таких етапів:

- визначення проблеми дослідження та її актуальності;
- критичний аналіз публікацій з теми дослідження;
- вивчення й аналіз нормативних документів, що регулюють відповідний розділ охорони навколишнього середовища;
- конкретизація теми дослідження та обґрунтування її актуальності;
- визначення структури досліджень, послідовності їх проведення, методів аналізу отриманих матеріалів;
- отримання необхідної інформації на об'єкті дослідження;
- обробка даних, виконання необхідних розрахунків, складання аналітичних таблиць, схем, графіків тощо. Застосування комп'ютерних технологій при обробці інформації;
- обґрунтування висновків та пропозицій за результатами дослідження;
- підготовка звіту.

Для підготовки якісного звіту про проведену під час практики роботу студенти ведуть щоденник, в якому проводять облік роботи щодня.

По завершенню практики студент подає на розгляд низку документів для перевірки, які оформляються у папку.

В папці повинно міститись:

- звіт студента про проведену роботу;
- щоденник практики;
- відгук керівника практики від університету. У відгуку можуть міститись рекомендації щодо оцінки за практику.

Практика завершується підсумковою нарадою, на якій студенти звітують (захищають свій звіт) перед комісією такого ж складу, як і на настановній нараді. При цьому студенти можуть висловити критичні зауваження та пропозиції щодо поліпшення організації і проведення практики.

Оцінка за практику заноситься у заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку студента за підписом керівника.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

6. Вимоги до звіту студентів про переддипломну практику

За результатами проходження практики студент складає звіт про виконання програми практики з конкретним описом виконаної роботи. Він повинен мати чітку структуру, логічну послідовність, переконливу аргументацію, обґрунтованість висновків і рекомендацій. Загальний обсяг звіту 15-20 сторінок (з додатками) формату А4. Ліве поле – 30 мм, праве – 10 мм; верхнє і нижнє – 20 мм.

Структура звіту: титульний лист; зміст, де зазначаються назви всіх розділів і підрозділів звіту; основна частина (відомості про виконання всіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки та пропозиції); список використаних джерел; додатки. Текст звіту ілюструється відповідними розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Орієнтовний план звіту про виконання програми переддипломної практики

1. Вступ, в якому зазначається мета та завдання практики.
2. Обґрунтування актуальності проблеми, вибраної для дослідження, характеристика ступеня її розробленості.
3. Стисла характеристика об'єкту дослідження, як складової техногенного навантаження на компоненти довкілля.
4. Короткий зміст наукових досліджень, що виконувалися під час переддипломної практики.
5. Висновки про проходження практики з пропозиціями щодо шляхів розв'язання проблем, які досліджувались.
6. Список використаної літератури та додатки.

Звіт оформлюється на аркушах формату А4, скріплюється та подається керівнику практики від наукового, навчального закладу (підприємства, установи, організації) для написання відгуку про проходження практики.

7. Підведення підсумків переддипломної практики

Звіт за практику студент захищає (з диференційованою оцінкою) перед комісією, склад якої призначається завідувачем кафедри.

До складу комісії входять: керівник практики, завідувач випускаючої кафедри екології, провідні викладачі. Оцінка (диференційована) вноситься у залікову-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника.

Результати практики обговорюються на кафедрі та Вченій Раді факультету.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

8. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок

Процес оцінювання знань студентів передбачає:

- перевірку керівниками практики звіту з практики та написання відгуку;
- захист звіту студентом перед комісією.

Під час захисту звіту студент має охарактеризувати виконану роботу, викласти пропозиції, які сформовані в результаті аналітичної обробки фактичного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «молодший бакалавр».

Під час захисту оцінюються:

- повнота виконання програми практики та індивідуального завдання;
- відповіді студента на поставлені запитання.

Максимальний бал, який може отримати студент за виконання та захист переддипломної практики – 100 балів.

Шкала оцінювання переддипломної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» ставиться студенту за умови повного виконання програми практики та індивідуального завдання і ґрунтовних відповідей на поставлені запитання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

Оцінка «добре» ставиться студенту за умови виконання програми практики та індивідуального завдання на 80% і чітких відповідей на поставлені запитання.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту за умови виконання програми практики та індивідуального завдання на 60% і чітких відповідей на більшість поставлених запитань.

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту за умови виконання програми практики та індивідуального завдання менше ніж на 60% або відсутності відповідей на більшість поставлених запитань.

Рекомендована література

1. Методичні рекомендації з організації переддипломної практики для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня "молодший бакалавр" спеціальності 101 "Екологія" (автори: Герасимчук О.Л.), 2021. 27 с. (Протокол НМР №4 від 23.06.2021 р.)
2. Герасимчук О.Л., Кірейцева Г.В., Мельниченко І.С. Критерії та показники оцінки якості підготовки фахівців з екології. Нові технології навчання: збірник наукових праць. – ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». - К., 2020. Вип. 94. - с. 71 – 76
3. Екологічна стежка як засіб формування екологічної культури особистості. Герасимчук О.Л., Корбут М.Б. Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Випуск 91. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – С. 92-96
4. Analysis of the stability of woody plant species of urban ecosystem of Zhytomyr Herasymchuk O.L., Korbut M.B., Kotsiuba I.H. Екологічні науки : науково-практичний – К. : ДЕА, 2020. – № 3(30). – с. 39-42
5. Оцінка дієвості засобів пропаганди екологічних знань. Давидова І.В., Корбут М.Б., Бондарчук В.М. Екологічні науки: науково-практичний журнал. К.: ДЕА, 2020. – № 4 (31). – с. 218 - 224
6. Закон України «Про вищу освіту» (зі змінами 2021 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Балюк С. А., Медведєв В. В., Воротинцева Л. І., Шимель В.В. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. Вісник аграрної науки. серпень 2017. С. 5. URL: http://agrovisnyk.com/pdf/ua_2017_08_01.pdf
8. Веб-сайт Української кліматичної мережі. URL: <http://climategroup.org.ua/>
9. Водна стратегія України на період до 2025 року (наукові основи) / за науковою редакцією М. І. Ромащенко, М. А. Хвесика, Ю. О. Михайлова. К.,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

2015. 46с. URL: http://iwpim.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/11_03_2015.pdf
- 10.Єдиний реєстр Оцінки впливу на довкілля. Міністерство екології та природних ресурсів України. URL: <http://eia.menr.gov.ua/search>
- 11.Загальнодержавна програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, затверджена Законом України від 24.05.2012 р. № 4836-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>
- 12.Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
- 13.Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 932-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#n8>
- 14.Мінеральні ресурси України: щорічник. Державне науково-виробниче підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України». К., 2018. 270с. URL: http://geoinf.kiev.ua/M_R_2018_1.pdf
- 15.Національний план управління відходами до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 р. № 117-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-%D1%80>
- 16.Охорона лісу від незаконних рубок (станом на 14.01.2019 р.). Веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=118945
- 17.Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на Сході України / ОБСЄ. К.: ВАІТЕ, 2017. 88 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/362581?download=true>
- 18.Проект Стратегії сталого розвитку та інституційного реформування лісового та мисливського господарства України на період до 2022 року, 11.08.2017 р. Веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=182224&cat_id=166

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-23.07 - 07.01/101.00.1/МБ/ОК20- 2021
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 1

19. Стан підземних вод України, щорічник. Державна служба геології та надр України, Державне науково-виробниче підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України». К., 2018. 121с. URL: http://geoinf.kiev.ua/wp/wp-content/uploads/2018/07/2017_sajt.pdf
20. Статистичний збірник «Довкілля України за 2017 рік» / За ред. О. М. Прокопенко. Державна служба статистики України. К., 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_du2017.pdf
21. Управління відходами. Веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua/timeline/Vidhodi-ta-nebezpechni-rechovini.html>
22. Шевченко О. Зміна клімату та її вплив на економіку, екологію, суспільство / Форум «Кліматична освіта-2018». К., 2018. URL: http://meteo.univ.kiev.ua/files/statti/shevch_prez.pdf
23. FSC Україна. Факти і цифри. Станом на 01.03.2019 р. URL: <https://ua.fsc.org/preview.2019.a-624.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Управління екології та природних ресурсів Житомирської обласної державної адміністрації <http://www.ecology.zt.gov.ua/>
2. Державна екологічна інспекція Поліського округу <https://polissyareg.dei.gov.ua/>
3. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua/>
4. Державна екологічна інспекція України <https://www.dei.gov.ua/>
5. Державне агентство водних ресурсів України <https://www.davr.gov.ua/>
6. [Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру](https://land.gov.ua/) <https://land.gov.ua/>
7. Державне агентство лісових ресурсів України <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>
8. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля <http://eia.menr.gov.ua/>
9. Державне агентство з управління зоною відчуження <http://dazv.gov.ua/>
10. Державна служба геології та надр України <https://www.geo.gov.ua/>